บทที่ 4
การให้เหตุผลในคำพิพากษากรณีรอการลงโทษของศาลไทย

การทำคำพิพากษาของศาลไทยก็มีลักษณะเดียวกันกับการทำคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ หลักประการหนึ่งที่สำคัญประการหนึ่งที่จำเป็นต้องมีในคำพิพากษาของศาลไทย คือ คำพิพากษาต้องมีเหตุผลในคำพิพากษาทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย และศาลซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้บังคับกฎหมายต้องถูกบังคับให้ต้องปฏิบัติตาม ดังนั้น ในการทำคำพิพากษาทุกคดีศาลจะต้องมีเหตุผลที่แสดงไว้ในคำพิพากษาในทุกเรื่องด้วยเช่นกัน

คำพิพากษาเป็นคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาล ซึ่งเมื่อศาลได้ดำเนินกระบวนพิจารณาจนเสร็จสิ้นแล้วศาลก็จะวินิจฉัยชี้ขาดคดีโดยทำเป็นคำพิพากษา ซึ่งการให้เหตุผลในคำพิพากษามีความสำคัญเนื่องจาก การให้เหตุผลในคำพิพากษาคดีอาญาสามารถใช้ตรวจสอบการใช้อำนาจของศาล เนื่องจากคำพิพากษาของศาลมีผลกระทบต่อชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินของจำเลยในคดีอาญา และคำพิพากษาเป็นคำชี้ขาดของศาลที่ผูกมัดด้วยรูปแบบและมีผลทางกฎหมายเป็นพิเศษ คำพิพากษาของศาลเป็นคำชี้ขาดที่ได้ออกโดยผลของการพิจารณาและเป็นคำชี้ขาดที่ทำให้คดีเสร็จไปจากศาล คดีอาญาแตกต่างจากคดีแพ่งในแง่หนึ่งที่ว่า ในคดีอาญามีแต่ “คำพิพากษาสุดท้าย” (Endurteil)[1] เท่านั้น

โดยปกติเมื่อศาลวินิจฉัยว่าจำเลยมีความผิดจริงตามฟ้องแล้ว ศาลก็จะกำหนดโทษลงไปในคำพิพากาว่าจะให้ลงโทษจำเลยอย่างไรและเท่าใดและมีการลงโทษจำเลยตามที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาทันที แต่ในกรณีที่มีการรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษนั้น เมื่อศาลได้วินิจฉัยว่าจำเลยมีความผิดจริงตามฟ้องแล้วศาลจะยังไม่กำหนดโทษหรือเป็นแต่ยังไม่ให้ลงโทษจำเลย แต่จะปล่อยตัวจำเลยไปโดยคาดโทษไว้ว่าจะต้องไม่กระทำความผิดขึ้นอีกภายในเวลาที่ศาลกำหนด[2] ถ้าพิจารณาถึงรอการลงโทษผู้กระทำผิดแล้วมีประโยชน์อยู่เป็นอันมาก กล่าวคือ เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดนั้นไปได้รับนิสัยที่ชั่วร้ายในเรือนจำที่คุมขัง และมิให้เสื่อมทรามลงในหมู่สมาคม เพราะเป็นคนที่เคยได้รับโทษนี้มาแล้ว การที่ปล่อยตัวผู้กระทำผิดให้เป็นอิสระนั้น ในสายตาของประชาชนจะไม่เห็นว่าผู้นั้นเป็นผู้ที่ต้องโทษ ผู้นั้นอาจจะไปทำงาน หางานใดๆ ทำดูแลจัดการ

---

[1] คณิต ณ นคร ข (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (ครั้งที่ 7). หน้า 545.

[2] อุทิศ แสนโกศิก ก เล่มเดิม. หน้า 116-117.

ทรัพย์สินของเขา และดูแลอบรมบุตรของเขาได้ นอกจากนี้มีผลในการเปลี่ยนแปลงนิสัยได้อย่างดียิ่ง โดยผู้กระทำผิดจะสำนึกอยู่เสมอว่า ถ้ากระทำผิดขึ้นอีกก็จะต้องได้รับโทษทันที คล้ายกับว่าเป็นการขู่ไว้ ให้พึงระมัดระวังตัวอย่ากระทำผิดขึ้นอีก เป็นการขู่ที่แน่นอน ผู้นั้นย่อมรู้อยู่ดีว่าถ้าตนกระทำผิดขึ้นใหม่อีกตามที่กฎหมายบัญญัติห้ามไว้แล้ว ตนจะต้องได้รับโทษครั้งก่อนที่รอไว้นั้นเต็มที่ฉะนั้น การรอการลงโทษนี้ก็เปรียบเสมือนให้ติดคุกอยู่ในบ้านของตนเอง โดยการบังคับจิตใจให้อยู่อย่างเงียบๆไม่เปิดเผย ประชาชนไม่รู้เห็น ไม่เหมือนกับต้องโทษจำคุกในเรือนจำที่คุมขังนักโทษทั่วไป

4.1 รูปแบบการดำเนินคดีอาญาของศาลไทย

การดำเนินคดีอาญาของไทยเดิมทีเดียวเป็นการดำเนินคดีในระบบไต่สวน กล่าวคือ หน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง และพิพากษาคดีเป็นหน่วยงานหรือองค์กรเดียวกันจากการที่หน่วยงานหรือองค์กรทั้งสามส่วนเป็นองค์กรเดียวกัน จึงไม่มีการตรวจสอบหรือการถ่วงดุลย์อำนาจซึ่งกันและกันในระหว่างองค์กรทั้งสามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพราะมีเพียงองค์กรเดียวกันที่ทำหน้าที่สอบสวน ฟ้องร้อง และพิพากษา องค์กรเดียวกันนี้เองหน้าที่ตั้งข้อกล่าวหา ทำหน้าที่พิสูจน์ความถูกผิด และพิพากษาว่าจะลงโทษสถานใดเมื่อได้รับผลจากการพิสูจน์การพิสูจน์ความถูกผิด จึงมักใช้วิธีการต่างๆ ทุกอย่างรวมถึงวิธีการที่ทารุณโหดร้าย หรือวิธีการที่สร้างความทุกข์ทรมาน เช่น ดำน้ำ ลุยไฟ เป็นต้น เพื่อพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดตามข้อกล่าวหาที่ตั้งขึ้น ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือจำเลยจึงฐานะที่เรียกว่า เป็นกรรมในคดี[3] และระบบไต่สวนนี้เองที่ประเทศไทยได้ใช้เรื่อยมาจนกระทั่งระยะสุดท้ายของระบบนี้ที่เราเรียกว่า วิธีพิจารณาจารีตนครบาล ซึ่งเป็นระยะเวลาก่อนการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 ซึ่งประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. 2439 และเมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว ได้ดำเนินการยกเลิกวิธีพิจารณาจารีตนครบาล อันหมายถึง การยกเลิกวิธีพิจารณาคดีอาญาในระบบไต่สวน และได้นำเอาระบบกล่าวหามาใช้แทนดังเช่น นานาอารยประเทศ[4]

การดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา ได้แยกการสอบสวนฟ้องร้องและการพิจารณาพิพากษาคดีออกจากกัน กล่าวคือ หน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง เป็นองค์กรหนึ่งที่เรียกว่า อัยการ แต่เฉพาะของไทยนั้นได้บัญญัติให้ตำรวจเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่สอบสวนคดี ทั้งที่ในอารยประเทศนั้นการสอบสวนและฟ้องร้องเป็นหน้าที่ของอัยการโดยแท้ตำรวจมีฐานะเป็นเพียงพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่คอบช่วยเหลืออัยการเท่านั้น การดำเนินคดีในระบบกล่าวหา เป็น

---

[3] คณิต ณ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 56.

[4] แหล่งเดิม. หน้า 57.

ระบบที่เปิดให้มีการตรวจสอบระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรมด้วยกัน ไม่ได้ผูกขาดอำนาจอยู่เพียงองค์กรเดียวเช่นระบบไต่สวนเดิม นอกจากนี้ยังเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองอย่างอิสระและกว้างขวางเต็มที่โดยไม่มีอำนาจหรืออิทธิพลใดมาบังคับหรือเกี่ยวข้อง การพิสูจน์การกระทำความผิดหรือไม่ผิดของจำเลยหรือผู้ถูกกล่าวหาอย่างอิสระอย่างเต็มที่นี้เอง จึงกล่าวได้ว่าจำเลยหรือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในระบบนี้มีฐานะเป็นประธานในคดีความ (Subject)[5]

ในการดำเนินคดีอาญาเริ่มตั้งแต่มีการกล่าวหาว่าได้มีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ณ ที่ใดที่หนึ่ง ซึ่งผู้กล่าวหาอาจเป็นเอกชนคนหนึ่งคนใด หรือเจ้าพนักงานก็ได้ กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเอกชนผู้กล่าวหาอาจฟ้องร้องต่อศาลเองโดยแต่งตั้งทนายฟ้องร้องก็ได้ แต่ถ้าการกล่าวหาดำเนินการโดยเจ้าพนักงานต้องดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทั้งที่เป็นผลดี และเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหา รวมทั้งพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษของผู้ถูกกล่าวหาด้วย เพื่อเสนอต่ออัยการในทำนองเดียวกันถ้าการเริ่มคดีหรือการกล่าวหาเริ่มจากเจ้าพนักงานเอง เจ้าพนักงานก็จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เช่นเดียวกันกับที่กล่าวมาแล้วเพื่อเสนอต่อพนักงานอัยการเช่นเดียวกัน

เมื่อสำนวนการสอบสวนหรือพยานหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับข้อกล่าวหาหรือสำนวนคดีได้เสนอมายังอัยการ พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้หรือสั่งให้พนักงานสอบสวนส่งพยานมาให้ซักถามเพื่อความถูกต้องแน่นอนชัดเจนก็ได้ และในกรณีที่พนักงานอัยการพิจารณาเห็นว่าสมควรสั่งฟ้อง เนื่องจากพยานหลักฐานต่างๆ มีความพร้อมพนักงานอัยการก็จะยื่นฟ้องคดีต่อศาลต่อไป

อย่างไรก็ตามการจะยื่นฟ้องคดีต่อศาลหรือไม่นั้น ก่อนอื่นพนักงานอัยการจะต้องมีการพิจารณาคดีโดยใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีเป็นขั้นตอนตามลำดับดังต่อไปนี้[6]

1. พิจารณาเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี หรือเงื่อนไขระงับคดี ซึ่งพนักงานอัยการจะต้องกระทำก่อนที่จะพิจารณาในเนื้อหาคดี

2. ถ้ากรณีไม่มีเงื่อนไขระงับคดีจะต้องพิจารณาต่อว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดต่อกฎหมายหรือไม่

3. ถ้ากรณีเป็นความผิดต่อกฎหมาย จะต้องวินิจฉัยต่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่

---

[5] แหล่งเดิม.

[6] แหล่งเดิม. หน้า 410-411.

4. ถ้ากระทำเป็นความผิดต่อกฎหมาย และผู้ต้องหาก็กระทำความผิด พนักงานอัยการต้องวินิจฉัยต่อไปว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอแก่การพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือไม่

5. แม้ว่าการกระทำเป็นความผิด ผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด และมีพยานหลักฐานเพียงพอต่อการพิสูจน์ความผิดก็ตามพนักงานอัยการก็ชอบที่จะพิจารณาต่อไปว่ามีเหตุอันสมควรที่จะไม่ฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ ถ้ามีเหตุก็ไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น[7] แต่ถ้าไม่มีเหตุพนักงานอัยการก็ยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล

กระบวนการพิจารณาคดีจะเริ่มขึ้นเมื่อมีการยื่นฟ้องคดีนั้นๆ ต่อศาล โดยมีการสืบพยานโจทก์และจำเลยตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายได้บัญญัติไว้หลังจากการสืบพยานเสร็จสิ้นก็จะมีการทำคำพิพากษาโดยศาล ซึ่งจะเป็นการตัดสินคดีว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ กรณีที่ศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ขาดอายุความ หรือมีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรต้องรับโทษ ศาลก็จะพิจารณาพิพากษายกฟ้องโจทก์แล้วปล่อยตัวจำเลยไป แต่กรณีที่ศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิด ศาลก็จะลงโทษจำเลยตามบทบัญญัติของกฎหมายนั้นๆ[8]

4.2 การให้เหตุผลในคำพิพากษาของศาลไทย

ศาลเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาด ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดี จึงต้องเป็นอิสระปราศจากอคติ ตลอดจนแรงกดดันจากสภาวะการต่างๆ ภายนอกจะมีมาตรการที่กำหนดไว้สำหรับการทำงานขององค์กรเพื่อใช้ในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรต่างๆ และแม้ว่าศาลจะมีความเป็นอิสระในการวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดีแต่ก็ต้องสามารถตรวจสอบความถูกต้องแห่งคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยได้ด้วยเช่นกัน ในบางประเทศการอ่านคำพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญามีความแตกต่างกัน โดยในคดีแพ่ง ศาลจะไม่อ่านเหตุผลในคำพิพากษาก็ได้ หรือจะอ่านโดยย่อก็ได้ แต่ในคำพิพากษาคดีอาญา ศาลต้องอ่านเหตุผลในคำพิพากษาด้วย[9]

คำพิพากษาคดีอาญาของไทยมีหลักการเช่นเดียวกับของต่างประเทศที่กำหนดให้ศาลเมื่อเปิดการพิจารณาคดีใดแล้ว คดีนั้นจะสิ้นสุดจากศาลไปได้ก็แต่โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งเท่านั้น ซึ่งศาลอาจจะพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด หรือบริสุทธิ์อย่างใด อย่างหนึ่ง อันเป็นเป็นหลักประกันเสรีภาพของประชาชนว่าจะได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาลเท่านั้น ศาลจะปฏิเสธไม่

---

[7] แหล่งเดิม. หน้า 208.

[8] ปรีชา ขำเพชร. เล่มเดิม. หน้า 46.

[9] Yosiyuki Noda. (1976). *Introduction to Japanese Law*. Translated by Anthony H. Angelo. p. 230.

พิพากษาคดีไม่ได้[10] ศาลจึงจำเป็นต้องวินิจฉัยชี้ขาดใน 2 กรณี คือ จะยกฟ้องโจทก์ หรือจะลงโทษจำเลย การวินิจฉัยชี้ขาดได้นั้นต้องผ่านการพิจารณาพยานหลักฐานมาก่อน ศาลจะวินิจฉัยชี้ขาดทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ซึ่งศาลต้องให้เหตุผลประกอบในคำพิพากษานั้นด้วย[11]

การให้เหตุผลคำพิพากษาคดีอาญาของศาลมีคุณประโยชน์อย่างมากต่อวงการนิติศาสตร์ ทั้งในด้านการเรียนการสอนวิชานิติศาสตร์ การดำเนินกระบวนการยุติธรรมในทางอาญา เจ้าพนักงานตำรวจหรือของพนักงานอัยการและตลอดจนศาลเอง ทั้งประชาชนทั่วไปที่เกี่ยวข้องหรือที่ให้ความสนใจต่อคดีความต่างๆที่เกิดขึ้น คุณค่าหรือประโยชน์ในการให้เหตุผลในคำพิพากษาของศาลนั้น พอสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังต่อไปนี้

ก. การแสดงเหตุผลในคำพิพากษาทำให้คู่ความสามารถตรวจสอบข้ออ้างของตนได้

การแสดงเหตุผลในคำพิพากษาทำให้คู่ความเห็นว่าข้ออ้างของตนนั้นฟังขึ้นหรือไม่ในทัศนะของศาล และศาลให้เหตุผลใดต่อประเด็นนั้นๆ ซึ่งจะได้นำมาพิจารณาว่าจะใช้สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาได้หรือไม่เพียงใด เพราะการอุทธรณ์ฎีกานั้นจริงๆ ก็คือการไม่เห็นด้วยหรือการโต้แย้งกับเหตุผลของศาลหรือผู้พิพากษานั้นเอง และในกรณีที่มีความเห็นแย้งด้วยแล้วก็ยิ่งจะเป็นประโยชน์ต่อคู่ความว่าเหตุผลแย้งนั้นมีความสมเหตุสมผลมากน้อยเพียงใดเพื่อที่จะนำไปสู่การพิจารณาของศาลสูงให้ตรวจสอบว่ามีการปรับใช้กฎหมายถูกต้องหรือไม่

ข. การให้เหตุผลในคำพิพากษาแสดงให้เห็นว่าการพิจารณาคดีของศาลได้ดำเนินการอย่างดีแล้ว

คำพิพากษาของศาลที่ให้เหตุผลครบถ้วนทุกประเด็นในปัญหาที่คู่ความแต่ละฝ่ายยกขึ้นอ้างทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายนั้น ทำให้ประชาชนและคู่ความเกิดความรู้สึกว่าศาลได้พิจารณาคดีอย่างรอบคอบและเป็นธรรมแล้ว[12] ในทางตรงกันข้าม ถ้าศาลไม่พิจารณาให้เหตุผลครบถ้วนทุกประเด็นคู่ความหรือประชาชนก็จะเกิดความรู้สึกในทางตรงกันข้ามว่าการพิจารณาคดีของศาลมีอคติหรือไม่มีความเป็นธรรมเกิดการโต้แย้งขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่การอุทธรณ์ฎีกาได้

ค. การให้เหตุผลในคำพิพากษาทำให้เกิดความเชื่อมั่นกระบวนการยุติธรรม

คดีความที่เกิดขึ้นย่อมมีเหตุมีผลในตัวของมันเอง การดำเนินคดีก็ย่อมต้องอาศัยเหตุผลตามเนื้อหาของคดีนั้นๆ การพิจารณาพิพากษาคดีโดยมีเหตุผลที่หนักแน่นอย่างสมเหตุสมผลแล้วย่อมเป็นที่พึงพอใจของทุกๆ ฝ่ายเพราะได้เห็นแนวคิดทฤษฎี หรือนิติปรัชญาที่อยู่เบื้องหลังคำ

---

[10] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 185.

[11] ยงยุทธ มหิสรากุล. เล่มเดิม. หน้า 58.

[12] โสภณ รัตนากร. (2531). *รวมคำบรรยายหลักวิชาชีพพนักงานกฎหมาย*. หน้า 63.

พิพากษานั้น จึงก่อให้เกิดความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม แต่ถ้าคำพิพากษาไม่ได้ให้เหตุผลไว้ หรือให้เหตุผลไว้แต่ไม่เพียงพอหรือขาดความสมเหตุสมผล ประชาชนจะขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมและเกิดความข้องใจว่าทำไมศาลจึงวินิจฉัยเป็นเช่นนั้น

ง. การให้เหตุผลในคำพิพากษาเป็นการตรวจสอบการปรับใช้กฎหมายหรืออำนาจของศาล

การให้เหตุผลในคำพิพากษาทำให้คู่ความหรือประชาชนที่สนใจโดยทั่วไปทราบได้ว่าศาลได้มีคำพิพากษาพิจารณาคดีภายในขอบอำนาจที่กฎหมายได้ให้ไว้หรือไม่ การปรับใช้กฎหมายในคดีนั้นๆ ถูกต้องมีเหตุมีผลหรือไม่เพียงใด ซึ่งนำไปสู่การโต้แย้งในทางคดีของคู่ความ หรือวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงวิชาการอันเป็นการพัฒนาทั้งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการศึกษาในวงการนิติศาสตร์ต่อไป

จ. การให้เหตุผลในคำพิพากษาก่อให้เกิดการพัฒนาในหลักกฎหมาย

การให้เหตุผลในคำพิพากษาทำให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องในวงกฎหมาย เช่น นักศึกษากฎหมาย อาจารย์ผู้สอนกฎหมาย นิติกร เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ อัยการ หรือแม้แต่ศาลเองมีโอกาสนำเหตุผลในคำพิพากษามาทำการวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ในเชิงวิชาการได้อันไปสู่การพัฒนาหลักกฎหมายให้เหมาะสมเป็นธรรมสามารถคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในเรื่องนั้นๆ ได้อย่างแท้จริงต่อไป

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยมาตรา 186 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับองค์ประกอบของคำพิพากษาไว้ว่า “คำพิพากษาจะต้องประกอบด้วยข้อสำคัญเหล่านี้เป็นอย่างน้อย

(1) ชื่อศาลและวัน เดือน ปี

(2) คดีระหว่างใคร โจทก์ใครจำเลย

(3) เรื่อง

(4) ข้อหา และคำให้การ

(5) ข้อเท็จจริงซึ่งพิจารณาได้ความ

(6) เหตุผลในการตัดสินทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

(7) บทมาตราที่ยกขึ้นปรับ

(8) คำชี้ขาดให้ยกฟ้อง หรือลงโทษ

(9) คำวินิจฉัยของศาลในเรื่องของกลาง หรือในเรื่องฟ้องทางแพ่ง

คำพิพากษาในคดีที่เกี่ยวกับความผิดลหุโทษไม่จำต้องมีอนุมาตรา (4) (5) (6)”

จะเห็นได้ว่า ในคดีลหุโทษนั้นศาลไม่จำต้องให้เหตุผลในคำพิพากษาก็ได้ เนื่องจากในกำหนดอัตราโทษค่อนต่ำ คือ หมวดความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญามีระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งอยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาได้นั้น เพื่อให้การพิจารณาคดีที่มีอยู่เป็นจำนวนมากเสร็จไปอย่างรวดเร็ว กฎหมายจึงบัญญัติยกเว้นให้ศาลไม่จำต้องให้เหตุผลในคำพิพากษา

การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 186 (6) ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ในศาลต้องให้เหตุผลในคำพิพากษาคดีอาญาก็ด้วยเหตุผลอย่างน้อย 2 ประการ คือ[13]

ประการแรก ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 บัญญัติรับรองไว้ว่าศาลหรือผู้พิพากษามีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี[14] และด้วยเหตุที่รัฐธรรมนูญได้รับรองความเป็นอิสระของศาลหรือผู้พิพากษานี้เองจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ศาลหรือผู้พิพากษาแสดงเหตุผลในคำพิพากษาเอาไว้ มิฉะนั้นแล้วศาลหรือผู้พิพากษาอาจใช้ความเป็นอิสระไปในทางอัตตะวิสัยหรือตามอำเภอใจของตนเอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึงได้รับรองไว้ว่า บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง[15]

ประการที่สอง เหตุผลในคำพิพากษาคดีอาญาเป็นการสะท้อนเจตจำนงของฝ่ายนิติบัญญัติว่ากฎหมายหรือบทบัญญัติต่างๆ ที่ออกมาบังคับใช้นั้นสามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด สมควรจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขหรือไม่เพียงใด และเนื่องจากศาลเป็นองค์กรที่ใช้บังคับกฎหมายที่สำคัญที่สุด ศาลจึงต้องทำหน้าที่ในฐานะเป็นผู้นำในการพัฒนากฎหมายของรัฐให้มีผลต่อการบังคับใช้มากที่สุด การที่ศาลหรือผู้พิพากษาจะทำหน้าที่นี้ได้ คำพิพากษาของศาลในคดีอาญาจะต้องให้เหตุผลในการตัดสิน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้เหตุผลในการกำหนดความหนักเบาของโทษที่ลงโทษเช่นนั้นเพราะเหตุใด[16] ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ในอารยประเทศให้ความสำคัญต่อเหตุผลในคำตัดสินลงโทษเทียบเท่ากับเหตุผลในการวินิจฉัยความผิด[17]

---

[13] คณิต ณ นคร ค (2535). “การพัฒนากฎหมายแรงงาน.” *รพี, 33*. หน้า 37.

[14] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 197 วรรคสอง.

[15] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 40 (2).

[16] คณิต ณ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 170.

[17] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมนี มาตรา 279 (3), 168, ประมวลกฎหมายสหรัฐ บทที่ 18 มาตรา 3553(c).

4.3 สาเหตุของปัญหาในการให้เหตุผลในคำพิพากษาคดีอาญาของไทย[18]

ปัญหาที่สำคัญในการให้เหตุผลในคำพิพากษาของไทย คือ การที่คำพิพากษาบางฉบับไม่ได้ให้เหตุผล หรือบางฉบับให้เหตุผลไม่เพียงพอ การที่คำพิพากษาที่ไม่ให้เหตุผลนั้นทำให้วงการศึกษานิติศาสตร์ หรือคู่ความไม่ได้รับความกระจ่างว่าทำไมศาลจึงได้พิพากษาเช่นนั้น อีกทั้งยังอาจขัดต่อบัญญัติของกฎหมายโดยประการที่ว่า คำพิพากษาที่ไม่แสดงเหตุผลในคำพิพากษาอาจเป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบซึ่งศาลสูงสามารถเพิกถอนคำพิพากษาฉบับนั้นได้

ในคำพิพากษาที่ให้เหตุผลไม่เพียงพอนั้น การที่จะกำหนดว่าคำพิพากษาต้องให้เหตุผลแค่ไหน เพียงใด มีนักกฎหมายท่านหนึ่งกล่าวว่า “คำพิพากษาที่ดีที่สุดนั้นคือคำพิพากษาที่คู่ความทุกฝ่ายพึงพอใจในคำวินิจฉัยหรืออย่างน้อยที่สุดก็ไม่อาจโต้แย้งได้”[19]

แต่ในการศึกษากฎหมายของไทยไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการให้เหตุผลในคำพิพากษา[20] อันจะสังเกตุได้จากตำรากฎหมายที่อธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 มาตรา 186 มักจะไม่อธิบายเรื่องการให้เหตุผลในคำพิพากษาไว้โดยมองเห็นว่าการให้เหตุผลในคำพิพากษาเป็นเพียงรูปแบบของการทำคำพิพากษาเท่านั้น

มีนักกฎหมายบางท่านได้ให้ความเห็นถึงเรื่องการไม่ให้ความสำคัญในเรื่องเหตุผลคำพิพากษาไว้ดังนี้

“ในการศึกษากฎหมายของไทยไม่ว่าในห้องเรียน หรือในการปฏิบัติเกี่ยวกับคดี นักศึกษาหรือ นักกฎหมายส่วนใหญ่ไม่รู้หรือไม่สนใจหลักกฎหมายพื้นฐาน สนใจแต่คำพิพากษาฎีกา ถ้าในปัญหาใดที่ไม่มีบทกฎหมายบัญญัติไว้ชัดแจ้งโดยตรง ก็ไม่ทราบว่าจะตัดสินปัญหาอย่างไร และการที่ไม่สามารถจับหลักกฎหมายในคำพิพากษาฎีกาได้ การเรียนการสอนเน้นแต่ความถ้อยตามตัวบทเน้นความยิ่งกว่าเหตุผล ไม่ได้สนใจเรื่องแนวคิดและทฤษฎีหลังตัวบทกฎหมายอย่างมากก็เอาคำพิพากษาฎีกามาประกอบในการอธิบายตัวบทไม่ได้เน้นเหตุผลอันเป็นที่มาของคำวินิจฉัยของศาล อีกทั้งคำพิพากษาของไทยมักจะเป็นคำวินิจฉัยสั้นๆ บางคดีก็ไม่ได้ให้เหตุผล หรือเพียงแต่อ้างตัวบทกฎหมาย หรือคำพิพากษาเก่าๆ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเคยปฏิบัติกันมา หรือ อาจเร่งรัดคดีให้เสร็จโดยเร็ว ทั้งคำพิพากษาต้องเขียนตามความเห็นร่วมกันขององค์คณะ ตัดส่วนที่ขัดแย้งหรือไม่ลงรอยกันออกเสีย ผู้พิพากษาแต่ละคนมิได้ให้เหตุผลของตนเองและมิได้เป็นการวางหลักกฎหมายหรืออธิบายหลักกฎหมายโดยละเอียดอย่างคำพิพากษาตามระบบคอมมอนลอว์ ตำรา

---

[18] ยงยุทธ มหิสรากุล. เล่มเดิม. หน้า 60.

[19] ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2520, กันยายน-ธันวาคม). “ศาลกับพยานบุคคล.” *วารสารกฎหมาย, 3(3).* หน้า 42.

[20] แหล่งเดิม. หน้า 64-65.

กฎหมายของเรามีน้อย ตำราบางเล่มของบางสถาบันมีแต่ตัวบทกฎหมาย คำอธิบายสั้นๆ ซึ่งเหมาะแก่การจดจำมากกว่าจะเสนอแนะให้รู้จักคิด และรู้จักใช้เหตุผล ตำราบางเล่มผลิตขึ้นเพื่อผลทางการค้ายิ่งกว่าผลทางวิชาการ"[21]

และปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลให้คุณภาพของคำพิพากษาถูกกระทบไป อาจจะเนื่องจากคดีที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปีมีสัดส่วนมากกว่าการเพิ่มปริมาณผู้พิพากษา ทำให้ผู้พิพากษาไม่มีเวลาที่จะเขียนคำพิพากษาอย่างพิถีพิถันได้

4.4 หลักเกณฑ์ในการรอการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรการทางกฎหมายในการรอการลงโทษผู้กระทำความผิดบัญญัติไว้เพื่อให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดที่จะไม่ต้องถูกจำคุกในเรือนจำซึ่งในแต่ละประเทศได้วางหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่จะให้ศาลใช้ดุลพินิจไว้แตกต่างกันไป ซึ่งอาจมีข้อดีและข้อด้อยแตกต่างกันไป ประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 56 บัญญัติว่า "ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและในคดีนั้น ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดนั้น ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้

(1) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถามแนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามที่เจ้าพนักงานและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร

(2) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(3) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดใน ทำนองเดียวกันอีก

---

[21] โสภณ รัตนากร. (2535). "การศึกษากฎหมายเพื่อการพัฒนา." *รพี, 33.* หน้า 10-13.

(4) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(5) เงื่อนไขอื่นๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไขฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก

เงื่อนไขที่ตามศาลได้กำหนดตามความในวรรคก่อนนั้นถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์ที่เกี่ยวแก่การคุมประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไข เพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคก่อนที่ศาลยังมิได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้",[22]

เงื่อนไขของการที่ศาลจะใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษให้แก่จำเลยและให้รอการลงโทษให้แก่จำเลยหรือไม่นั้นต้องปรากฏความแก่ศาลครบถ้วนตามเงื่อนไขของกฎหมายศาลจึงจะมีอำนาจที่จะคำพิพากษาให้รอการลงโทษให้แก่จำเลยได้ ศาลจึงค่อยไปพิจารณาองค์ประกอบอื่นๆ

1. มีการกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี จะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดเฉพาะโทษจำคุกเท่านั้น ดังนั้น ถ้าศาลจะลงโทษอย่างอื่น เช่น โทษปรับจะใช้มาตรการรอการลงโทษไม่ได้ นอกจากนี้โทษจำคุกที่ศาลจะลงแก่ผู้กระทำความผิดต้องไม่เกิน 3 ปี ไม่ว่าความผิดที่ได้กระทำจะมีอัตราโทษเท่าใดก็ตามแต่โทษจำคุก 3 ปีนี้ต้องเป็นโทษสุดท้ายที่ลงแก่ผู้กระทำความผิด หมายความว่า ภายหลังจากเพิ่มโทษหรือลดโทษแล้ว โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำต้องไม่เกิน 3 ปี

2. ต้องไม่ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกมาก่อน หมายความว่า ไม่เคยได้รับโทษจำคุกจริงๆมาก่อน เพราะมาตรา 56 ใช้คำว่า "ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน" ด้วยเหตุนี้หากผู้กระทำความผิดเคยได้รับการรอการลงโทษมาก่อนและมากระทำความผิดได้ใหม่อีก นอกจากนี้กรณีที่ผู้กระทำความผิดเคยได้รับการยกโทษจำคุกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 55 หรือได้รับการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขัง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 23 ก็ไม่ถือว่าเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนเช่นกัน

การได้รับโทษจำคุกมาก่อนนี้ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นการได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลยุติธรรมเท่านั้น แม้ผู้กระทำผิดในกรณีเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนตามคำพิพากษาของศาลทหาร ศาลก็ไม่อาจรอการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดได้เช่นกัน

ข้อยกเว้นกรณีเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนที่ศาลจะรอการลงโทษในคดีนี้ได้ โทษในคดีก่อนต้องเป็นโทษในความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ กรณีที่ผู้กระทำความผิด

---

[22] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 56.

เคยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกมาก่อน แต่ได้หลบหนีไป ยังไม่เคยได้รับโทษจำคุกเลย จนล่วงพ้นอายุความการลงโทษก็ถือว่าผู้กระทำความผิดยังไม่ได้รับโทษจำคุกมาก่อนเช่นกัน

3. เมื่อครบองค์ประกอบทั้ง 2 ประการดังกล่าวแล้วศาลต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงทั้ง 11 ประการ ในการประกอบดุลพินิจในการรอการลงโทษ ดังต่อไปนี้

1) ผู้กระทำผิดที่มีอายุน้อย ยังไม่มีวุฒิภาวะและความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มักกระทำการต่างๆตามอำเภอใจหรือด้วยความคึกคะนองหรือขาดความยั้งคิดชั่วขณะ ศาลมีแนวโน้มที่จะให้โอกาสกลับตัวเป็นพลเมืองดี โดยการรอการลงโทษ

อย่างไรก็ดี แม้กรณีผู้กระทำความผิดจะมีอายุน้อย หากกระทำความผิดร้ายแรงหรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรรอการลงโทษ ศาลอาจใช้ดุลพินิจไม่รอการลงโทษได้

2) ประวัติของผู้กระทำผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 น่าจะหมายถึงประวัติส่วนตัวและภูมิหลังของผู้กระทำความผิด เช่น เป็นผู้มีประวัติการครองตนดี เป็นข้าราชการซึ่งไม่มีประวัติการทำงานเสียหายหรือมีประวัติดีเด่นในหน้าที่ราชการ เป็นผู้ที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคม เป็นต้น ผู้กระทำผิดมีประวัติดีศาลมักให้โอกาสโดยรอการลงโทษ แต่อย่างไรก็ตาม แม้ผู้กระทำผิดจะมีประวัติดี หรือเคยมีคุณความดีมาก่อนหากกระทำผิดในคดีที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เศรษฐกิจ หรือสังคมหรือพฤติการณ์ในการกระทำผิดร้ายแรง ศาลอาจไม่รอการลงโทษก็ได้

3) ความประพฤติของผู้กระทำความผิด หมายถึง การปฏิบัติตัวเป็นปกติทั้งในอดีตและปัจจุบันของผู้กระทำผิด เช่น เป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อย มีความสุภาพอ่อนน้อม อยู่ในกรอบของศีลธรรมหรือมีความประพฤติเป็นนักเลงอันธพาลชอบก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นอีก เป็นต้น ผู้กระทำความผิดที่มีความประพฤติดีมาก่อนศาลมักใช้ดุลพินิจรอการลงโทษ

อย่างไรก็ดี แม้ผู้กระทำความผิดมีความประพฤติดีแต่การกระทำผิดมีพฤติการณ์ร้ายแรง ศาลไม่อาจรอการลงโทษได้

สำหรับผู้กระทำความผิดที่มีความประพฤติไม่ดีมาก่อ เช่น เป็นบุคคลเกเรอันธพาล ศาลย่อมไม่รอการลงโทษ

4) สติปัญญาของผู้กระทำความผิด หมายถึง การที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดเพราะความโง่เขลาเบาปัญญา หรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือมีความเชื่องมงายในสิ่งที่ไม่ควรเชื่อหรือหลงเข้าใจว่าการกระทำไม่เป็นความผิด เป็นต้น กรณีดังกล่าวเป็นเหตุให้ศาลรอการลงโทษได้

5) ผู้กระทำความผิดที่มีการศึกษา เพียงแต่ศาลรอการลงโทษก็อาจทำให้มีความรู้สึกเข็ดหลาบ และระมัดระวังตนไม่กล้ากระทำความผิดอีกหรือกรณีที่ผู้กระทำผิดกำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่หากได้รับโทษจำคุกจะทำให้ไม่ได้ศึกษาต่อและจะเสียอนาคตอันดีงามต่อไป ดังนั้น ศาลจึงค่อนข้างที่จะให้โอกาสผู้กระทำผิดดังกล่าวโดยใช้ดุลพินิจรอการลงโทษ

กรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีการศึกษาดี แต่กระทำผิดโดยขาดความรับผิดชอบหรือขาดจิตสำนึกที่ควรมีต่อสังคมส่วนรวม หรือกระทำความผิดโดยมีพฤติการณ์ร้ายแรง ศาลอาจใช้ดุลพินิจไม่รอการลงโทษได้

6) ผู้ที่มีร่างกายพิการหรือมีสุขภาพไม่สมบูรณ์ เช่น เจ็บป่วยหรือมีโรคประจำตัว อาจกระทำความผิดได้ เนื่องจากผู้ที่มีสุขภาพไม่สมบูรณ์อาจอารมณ์หงุดหงิดง่าย หรือไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ส่วนผู้ที่ร่างกายพิการอาจกระทำผิดเพราะคิดว่าตนเองเป็นผู้ที่มีปมด้อยจึงอยากแสดงให้ผู้อื่นเห็นถึงความสามารถของตนแต่กลับแสดงออกในทางที่ผิดโดยประกอบอาชญากรรม เป็นต้น ดังนั้น ศาลจึงต้องคำนึงถึงสุขภาพของผู้กระทำความผิดในการที่จะรอการลงโทษด้วย นอกจากนี้กรณีที่ผู้กระทำผิดมีสุขภาพไม่สมบูรณ์ หากต้องรับโทษจำคุกอาจเป็นอันตรายแก่ชีวิตได้ ศาลจึงอาจใช้ดุลพินิจรอการลงโทษเพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นพลเมืองดี

7) ภาวะแห่งจิตของผู้กระทำผิด น่าจะหมายถึง ผูกระทำความผิดมีจิตบกพร่องหรือจิตฟั่นเฟือน แต่ยังไม่ถึงขนาดที่จะได้รับการยกเว้นโทษ ตามมาตรา 65 นอกจากนี้ ยังหมายความถึงผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดเพราะบันดาลโทสะ หรือขาดสติความยั้งคิดเนื่องจากถูกยั่วยุหรือถูกรังแกก่อน โดยตนเองไม่ได้สมัครใจวิวาทต่อสู้ด้วย

8) นิสัยของผู้กระทำความผิด น่าจะหมายถึง ความประพฤติของผู้กระทำความผิดที่ปฏิบัติจนเคยชิน เช่น มีนิสัยขยันในการประกอบอาชีพ มีความเคารพต่อสิทธิของผู้อื่นมีความสุภาพอ่อนน้อม หรือมีนิสัยในทางลง เช่น เกียจคร้านในการทำงานหรือมีนิสัยเกเรอันธพาล เป็นต้น

ผู้กระทำความผิดที่มีนิสัยดี ศาลอาจใช้ดุลพินิจรอการลงโทษได้ง่ายกว่าผู้กระทำความผิดที่มีนิสัยเป็นบุคคลเกเรอันธพาล หรือชอบกระทำผิดเสมอๆเพราะศาลจะต้องใคร่ครวญอย่างมากกว่า หากรอการลงโทษแล้ว ผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะสามารถกลับตัวเป็นพลเมืองดีได้หรือไม่

9) อาชีพ ผู้กระทำความผิดที่มีอาชีพการงานเป็นกิจจะลักษณะ หรือประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือมีฐานะยากจนต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงาครอบครัว ศาลอาจใช้ดุลพินิจรอการลงโทษมากกว่าผู้กระทำความผิดที่ไม่ได้ประกอบอาชีพใด หรือประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

กรณีที่ผู้กระทำความผิดอาศัยโอกาสที่ตนประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นช่องทางในการกระทำความผิด หรือเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการปราบปรามหรือรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม แต่กลับปฏิบัติหน้าที่มิชอบหรือกระทำความผิดเสียเอง ศาลมักใช้ดุลพินิจไม่รอการลงโทษ

10) สิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิด อาจเป็นสาเหตุแห่งการกระทำความผิดได้ เช่น ผู้กระทำความผิดต้องทำงานในแหล่งอบายมุข หรือพักอาศัยในย่านชุมชนแออัด ซึ่งมักมีการกระทำความผิดต่างๆ เสมอ สิ่งแวดล้อมที่ศาลคำนึงถึงในการรอการลงโทษนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ศาลอาจคำนึงถึงว่าหากให้โอกาสผู้กระทำความผิดแล้ว เมื่อผู้กระทำความผิดกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดิมแล้ว จะสามารถปรับปรุงแก้ไขตัวเองได้หรือไม่ก็ได้

11) สภาพความผิด หมายถึง การกระทำซึ่งประกอบด้วยพฤติการณ์และมูลเหตุที่เกิดการกระทำความผิด ซึ่งหากไม่มีพฤติการณ์ในการกระทำความผิดหรือมูลเหตุในการกระทำผิดแล้วก็จะไม่มีการกระทำผิดเกิดขึ้น

สภาพความผิดเป็นข้อเท็จจริงประการสำคัญที่สุด ที่ศาลจะใช้ประกอบดุลพินิจในการรอการลงโทษผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ เพราะแม้ผู้กระทำความผิดจะมีข้อเท็จจริงอื่นๆที่ควรให้โอกาสรอการลงโทษ แต่เมื่อศาลคำนึงถึงสภาพความผิดแล้วศาลอาจเปลี่ยนดุลพินิจเป็นไม่รอการลงโทษก็ได้

กรณีที่สภาพความผิดไม่ร้ายแรง หรือมีมูลเหตุที่กระทำผิดเกิดจากความบันดาลโทสะหรือการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ หรือเนื่องจากผู้เสียหายมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วย ศาลอาจใช้ดุลพินิจรอการลงโทษได้

กรณีที่สภาพความผิดร้ายแรง หรือการกระทำความผิดก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมหรือแก่เศรษฐกิจ หรือกระทำความผิดโดยอุกอาจ ไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลอาจใช้ดุลพินิจไม่รอการลงโทษ

นอกจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดทั้ง 11 ประการดังกล่าวมาแล้วประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ยังได้บัญญัติเหตุที่จะรอการลงโทษผู้กระทำความผิดประการสุดท้ายเพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการรอการลงโทษผู้กระทำผิดได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น คือ “เหตุอื่นอันควรปรานี”

เหตุอื่นอันควรปรานี ตามมาตรา 56 นี้ มิใช่เหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 แต่ศาลอาจนำเหตุบรรเทาโทษต่างๆ มาใช้เป็นเหตุในการรอการลงโทษผู้กระทำผิดได้ เช่น ผู้กระทำความผิดเป็นหญิง หรือผู้กระทำความผิดได้พยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิด โดยการชดใช้ค่าเสียหาย หรือผู้กระทำความผิดมีภาระต้องอุปการะเลี้ยงดูครอบครัวหรือกระทำความผิดเพราะตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส เช่น สามีถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดกำลังเจ็บป่วยไปประกอบอาชีพรับจ้างไม่ได้ ไม่มีเงินซื้อหาอาหารให้บุตรรับประทาน จึงลักผักและผลไม้มาให้บุตรรับประทานหรือ

ผู้กระทำความผิดลุแก่โทษต่อเจ้าพนักงานโดยเข้ามอบตัวหรือให้การรับสารภาพว่า ได้กระทำความผิดจริงประกอบคุณงามความดีและเป็นประโยชน์ต่อทางราชการ

4.5 การคุมความประพฤติในระหว่างรอการลงโทษ

การคุมความประพฤติในระหว่างรอการลงโทษ เป็นวิธีการที่ให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อประกอบการพิจารณาว่าสมควรจะให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษหรือควรพ้นโทษไปและศาลจะกำหนดเงื่อนไขขึ้นตามที่กฎหมายบัญญัติจะเป็นข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อก็ได้ กล่าวคือ

1. ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลกำหนดเป็นครั้งคราว เพื่อที่เจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือน ตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและประกอบอาชีพหรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ ตามที่เจ้าพนักงานและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร

2. ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ

3. ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดเช่นเดียวกันนั้นอีก

4. ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

5. เงื่อนไขอื่นๆ ตามที่เห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก

การที่ศาลได้กำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติผู้กระทำความผิดนี้ ศาลอาจเห็นสมควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดหรือกำหนดเงื่อนไขข้อใดที่ศาลยังไม่ได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้เมื่อมีการร้องขอว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องแก่การคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไปโดยผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานเป็นผู้ร้องขอ เพื่อให้ศาลได้ทราบถึงพฤติการณ์ดังกล่าว

4.6 การฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมประพฤติ

การฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ศาลกำหนดขึ้นเพื่อคุมความประพฤติ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 57 บัญญัติว่า “เมื่อความปรากฏแก่ศาลเองหรือความปรากฏตามคำแถลงของพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังที่ศาลกำหนดตามมาตรา 56 ศาลจะ

ตักเตือนผู้กระทำความผิด หรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษซึ่งรอไว้นั้นก็ได้"

กรณีเช่นนี้จะเห็นได้ว่า ศาลอาจจะทราบเองหรืออาจมีการร้องขอโดยพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานก็ตาม ศาลย่อมมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจดังต่อไปนี้

1. ตักเตือนผู้กระทำความผิด
2. กำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนด หรือลงโทษตามที่ได้มีการรอการลงโทษไว้

4.7 การให้เหตุผลกรณีศาลมีคำพิพากษาให้รอการลงโทษ

จากการที่ได้กล่าวไปแล้วว่า คำพิพากษา หรือ คำตัดสินนั้นต้องประกอบด้วยเหตุผลทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ในกรณีที่มีข้อยกเว้นความผิด ข้อบรรเทาโทษ หรือเพิ่มโทษ จะต้องกล่าวถึงข้อเท็จจริงนั้นด้วย พร้อมทั้งให้เหตุผล นอกจากนั้นในการกำหนดความหนักเบาของโทษที่จะลงแก่จำเลยจะต้องให้เหตุผลด้วยว่าที่ลงโทษเช่นนั้นเป็นเพราะเหตุใด[23]

แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 186 วรรคสอง จะบัญญัติให้กรณีความผิดในคดีลหุโทษไม่จำต้องระบุข้อหาและคำให้การ ข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความ และเหตุผลในการตัดสินทั้งในข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย[24] แต่บทบัญญัตินี้ก็มิได้หมายความว่าศาลไม่จำเป็นต้องให้เหตุผลในคำพิพากษาในคดีที่เกี่ยวกับความผิดลหุโทษทุกคดี แต่กระทำได้เฉพาะในกรณีที่ไม่มีปัญหาเท่านั้น[25]

ในเรื่องการรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษศาลจะต้องแสดงเหตุผลถึงการรอการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษไว้ในคำพิพากษาว่า เหตุผลที่ศาลใช้ดุลยพินิจเช่นนั้นเพราะเหตุใด เพื่อสามารถตรวจสอบดุลยพินิจนั้นๆ ได้

หลักเกณฑ์การกำหนดโทษทางอาญาของประเทศไทยนั้น ถ้าพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว จะเห็นว่าไม่มีบทบัญญัติใดที่ได้บัญญัติโดยตรงถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณากำหนดโทษจำเลยว่าควรพิจารณาคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง[26] จะมีเฉพาะบางเรื่องเท่านั้นที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาเอง ซึ่งไม่อาจใช้เป็นหลักเกณฑ์ให้ทุกคดีได้

---

[23] คณิต ณ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 549.

[24] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 186 วรรคสอง.

[25] คณิต ณ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 549.

[26] หยุด แสงอุทัย ข (2514). "การลดอาชญากรรมโดยการออกกฎหมายกำหนดแนวทางให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ." ใน *นิติศาสตร์และการต่างประเทศ*. หน้า 17.

เช่น การกักขังแทนโทษจำคุก[27] การยกโทษจำคุกให้คงเพียงโทษปรับเพียงอย่างเดียว[28] การลดโทษเพิ่มโทษ[29] และรวมถึงการรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ[30] ดังนั้น การกำหนดโทษจึงเป็นเรื่องของการใช้ดุลพินิจของศาล[31] กล่าวคือ ศาลมีความเป็นอิสระที่จะพิจารณาโทษจำเลยเท่าที่ไม่เกินอัตราโทษและเงื่อนไขต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นๆ ซึ่งในทางปฏิบัติการกำหนดโทษจำเลยจะพิจารณาจากสิ่งต่างๆ ดังนี้คือ บัญชีระดับอัตราโทษ ข้อเท็จจริงที่ได้มาในระหว่างการดำเนินคดี และรางงานสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติซึ่งจะได้อธิบายในรายละเอียดต่อไป

1. พิจารณาจากบัญชีระดับอัตราโทษ

บัญชีระดับอัตราโทษ คือ บัญชีอัตราโทษของศาลแต่ละศาลที่ได้กำหนดขึ้นเป็นมาตรฐานในการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยถือหลักว่าในความผิดฐานเดียวกันความร้ายแรงเท่ากัน ผู้กระทำความผิดควรจะได้รับโทษเท่าเทียมกัน โดยไม่เกินหรือต่ำกว่าอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้[32] ดังนั้น เมื่อมีบัญชีระวางโทษแล้ว ต่อมามีคดีขึ้นสู่ศาลแล้วศาลก็เพียงแต่เปิดดูบัญชีระวางโทษ(ยี่ต๊อก) การกำหนดบัญญัติระวางโทษไว้ก็ด้วยเหตุผล 3 ประการ คือ[33]

1) ต้องการให้การลงโทษเป็นมาตรฐานเดียวกัน[34] นั่นคือการกระทำความผิดฐานเดียวกันพฤติการณ์แห่งคดีใกล้เคียงกัน ผู้กระทำความผิดน่าจะได้รับโทษเท่าเทียมกัน การกำหนดบัญชีระวางโทษให้ศาลลงโทษเท่าเทียมกันจึงเป็นการยุติธรรมแก่ผู้กระทำความผิด

2) ทำให้ศาลสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้รวดเร็วขึ้น เนื่องจากการที่ศาลได้กำหนดบัญชีอัตราโทษไว้แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องปรึกษาหารือกันทุกเรื่อง

3) เป็นการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาให้เป็นไปตามแนวปฏิบัติที่สุจริตยุติธรรม ไม่ขึ้นอยู่กับอำเภอใจของผู้พิพากษา เพราะว่าผู้พิพากษาทุกคนต้องกำหนดโทษตามบัญชีเว้นแต่มีพฤติการณ์พิเศษซึ่งปรากฏอยู่ในสำนวน

---

[27] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 20.

[28] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 23.

[29] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 51-58.

[30] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 56.

[31] จิตติ ติงศภัทิย์. เล่มเดิม. หน้า 1005.

[32] วิชา มหาคุณ. (2520, มีนาคม-เมษายน). “ผู้พิพากษากับการใช้ดุลพินิจในการลงโทษ.” *ดุลพาห*. หน้า 64.

[33] สหธน รัตนไพจิตร. (2527). *ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา*. หน้า 121.

[34] สุรัช รัตนอุดม. (2527). “ดุลยพินิจของศาลในการกำหนดโทษ.” *วารสารกฎหมายจุฬา, 9(1)*. หน้า 3.

2. พิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ได้มาในระหว่างการดำเนินคดี

ในการพิจารณากำหนดโทษจำเลยนั้น นอกจากศาลจะพิจารณาโทษจากบัญชีระดับอัตราโทษแล้ว ศาลยังต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ได้มาในระหว่างการดำเนินคดีอีกด้วย เนื่องจากข้อเท็จจริงต่างๆ ในคดีย่อมมีความแตกต่างกันไป เช่น ลักษณะของการกระทำความผิด ลักษณะของผู้กระทำความผิด เป็นต้น ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่นำมาพิจารณาได้แก่ ข้อเท็จจริงต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) พฤติการณ์แห่งคดี สภาพความผิด เวลาและสถานที่ในการกระทำความผิด

พฤติการณ์แห่งคดีมีความสำคัญในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษเพราะพฤติการณ์แห่งคดีมีผลกระทบกระเทือนต่อสังคมโดยส่วนรวม เช่น การกระทำความผิดในเคหสถาน หรือในสถานที่เคารพในทางศาสนา การใช้ดุลพินิจกำหนดโทษควรหนักกว่าการกระทำความผิดในสถานที่แห่งอื่น หรือกระทำความผิดในเวลากลางคืนขณะเกิดเหตุเพลิงไหม้ หรือทำร้ายร่างกายต่อหน้าฝูงชนในเวลากลางวัน การกำหนดโทษจะให้ความสำคัญในการพิจารณาหรือใช้ดุลพินิจที่หนักกว่าพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นปกติธรรมดา เช่น การกระทำความผิดต่อหน้าประชาชนโดยไม่หวั่นเกรงต่ออำนาจของบ้านเมืองศาลลงโทษสถานหนัก

2) มูลเหตุในการกระทำความผิด

ศาลจะใช้ดุลพินิจพิจารณาว่าจำเลยมีสิ่งใดเป็นมูลเหตุในการกระทำความผิด ถ้ากรณีมูลเหตุแห่งการกระทำความผิดเกิดจากความโลภอยากได้ หรือเกิดจากการผูกใจเจ็บ ศาลมักจะมีแนวโน้นในการลงโทษที่หนักกว่ากรณีอื่นๆ เช่น ความเข้าใจผิด หรือกรณีพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน ซึ่งศาลก็มักจะลงโทษเบา

3) ผลกระทบต่อสาธารณชน

ถ้าการกระทำความผิดนั้นมีผลกระทบต่อรัฐ หรือสาธารณชนอย่างรุนแรง การกำหนดโทษจะมีแนวโน้นที่หนักกว่ากระทำความผิดที่มีผลกระทบต่อรัฐสาธารณชนที่น้อยกว่า

4) ลักษณะของผู้กระทำความผิด

ลักษณะของผู้กระทำความผิดเป็นส่วนที่ความสำคัญอย่างหนึ่งที่ศาลนำมาพิจารณากำหนดโทษ ซึ่งได้แก่ บุคลิกลักษณะ ประวัติส่วนตัว ภูมิหลังของจำเลย อายุการศึกษา สิ่งแวดล้อม ความชั่วร้ายของผู้กระทำความผิด เช่น การกระทำความผิด โดยเจตนาหรือประมาท เหล่านี้เป็นต้นองค์ประกอบต่างๆ ที่เป็นลักษณะของผู้กระทำความผิดนี้ศาลจะนำมาประกอบการพิจารณากำหนดโทษจำเลยให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะตัวของจำเลยแต่ละบุคคล

5) การพยายามบรรเทาผลร้ายและชดใช้ค่าเสียหายเป็นกรณีหนึ่งที่ศาลพิจารณากำหนดโทษ เพราะการพยายามบรรเทาผลร้ายนั้น แสดงให้เห็นถึงจิตสำนึกของผู้กระทำความผิด

6) ลักษณะของผู้ถูกทำร้ายหรือผู้เสียหาย

ในการพิจารณากำหนดโทษจำเลย ศาลจะพิจารณาผู้เสียหายด้วยว่ามีลักษณะใด เช่น เป็นเด็กผู้หญิง หรือเป็นคนที่ทุพพลภาพ ย่อมถูกทำร้ายหรือถูกข่มเหงได้ง่ายกว่าผู้ชายธรรมดา การกำหนดโทษย่อมแตกต่างกันไป หรือกรณีที่ผู้ถูกทำร้ายถูกกระทำอย่างทารุณโหดร้ายได้รับอันตรายสาหัส ทุพพลภาพ หรือทุกขเวทนาเกินกว่า 20 วัน เหล่านี้เป็นต้น การกำหนดโทษของศาลก็จะพิจารณาให้เหมาะสมกับพฤติการณ์ต่างๆ ดังกล่าว[35]

3. พิจารณาจากรายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานประพฤติ

รายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติได้เริ่มมีบทบาทในการกำหนดโทษของศาลอย่างแท้จริงเมื่อปี พ.ศ. 2522 โดยนำเอาวิธีการควบคุมความประพฤติผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่มาใช้[36] ซึ่งก่อนหน้านี้แม้ว่าประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ถึงมาตรา 58 จะได้ให้อำนาจศาลใช้วิธีการคุมประพฤติกับจำเลยที่ศาลพิพากษาลงโทษแต่ให้รอการลงอาญาก็ตาม แต่ก็ไม่มีผลในทางปฏิบัติ เนื่องจากไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังนั้น เมื่อนำเอาการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่มาใช้ในทางปฏิบัติมากขึ้น การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงได้ปรับไปสู่แนวความคิดที่แก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคมโดยการหลีกเลี่ยงวิธีการจำคุกระยะสั้น[37] วิธีการก็คือคุมประพฤติโดยจัดให้ผู้กระทำความผิดทำกิจกรรมบริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์ (Community service) ตามที่พนักงานคุมประพฤติและผู้ที่ศาลพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดเห็นสมควร[38] และการให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่กำหนด[39] กำหนดเงื่อนไขอื่นๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด เพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก[40] เป็นต้น

หลักเกณฑ์ในการใช้ดุลยพินิจในการลงโทษของศาล นั้น ปัจจุบันเพื่อต้องการให้การใช้ดุลยพินิจของศาลอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ส่วนใหญ่จึงมักพิจารณาจากบัญชีมาตรฐานการกำหนดโทษ โดยเป็นการใช้ดุลยพินิจในการรอการลงโทษบางลักษณะความผิดจะมีบัญชีมาตรฐานกำหนด

---

[35] สรรเสริญ ไกรจิตติ. (2523, มกราคม-กุมภาพันธ์). “ดุลพินิจในการกำหนดโทษ.” *ดุลพาห, 1(27)*. หน้า 38-39.

[36] สมทนา บุญรังสิมันต์. เล่มเดิม. หน้า 38-39.

[37] สหธน รัตนไพจิตร. เล่มเดิม. หน้า 93-125.

[38] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 56 (1).

[39] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 56 (4).

[40] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 56 (5).

โทษเป็นแนวทางในการใช้ดุลยพินิจ แต่ไม่เป็นข้อบังคับตายตัวที่ศาลจะต้องใช้มาตรการรอการลงโทษนั้น หากมีเหตุผลพิเศษศาลอาจใช้ดุลยพินิจรอการลงโทษต่างจากบัญชีมาตรฐานการกำหนดโทษได้[41]

4.8 เหตุผลที่จะต้องแสดงไว้ในคำพิพากษาที่ให้รอการลงโทษ

ในการใช้ดุลยพินิจในการรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษให้แก่จำเลยหรือไม่นั้น ศาลจะพิจารณาข้อเท็จจริง 3 ประการใหญ่ๆ คือ[42]

ก. สภาพส่วนตัวผู้กระทำความผิด

ข. สภาพความผิด

ค. เหตุอื่นอันควรปราณี

การที่ศาลจะใช้ดุลยพินิจในการพิจารณารอการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษให้แก่จำเลย ศาลจะต้องคำนึงถึงเหตุใดเหตุหนึ่งหรือหลายเหตุรวมกันก็ได้[43] และข้อเท็จจริง ประการที่กฎหมายกำหนดให้ศาลพิจารณาประกอบดุลยพินิจนั้น ก็จะต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป ทั้งนี้เพราะสภาพส่วนตัวของผู้กระทำความผิด อันได้แก่ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิดนั้น ต่างกัน ผู้กระทำความผิดจึงต้องการการฟื้นฟูต่างกันด้วยเช่นกัน เช่นเป็นคนพาลเกเร เคารพสิทธิของผู้อื่น แต่มีเหตุกระทำความผิดขึ้นโดยบังเอิญ

อาชีพและสิ่งแวดล้อม หมายความถึง อาชีพที่จำเลยกระทำอยู่ในขณะกระทำความผิด ว่ามีความมั่นคงเพียงใด กระทำมานานเพียงใด บุคคลอื่นให้ความไว้วางใจหรือไม่ ในส่วนของสิ่งแวดล้อมหมายความถึง สภาพแวดล้อมที่จำเลยได้อยู่ อาจอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม แหล่งยาเสพติด หรืออยู่ในแหล่งเจริญไม่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สภาพแห่งความผิด หมายความถึง ฐานความผิด ประกอบด้วยพฤติการณ์ และมูลเหตุแห่งการกระทำความผิด ซึ่งเป็นเหตุที่ควรเห็นใจผู้กระทำความผิด[44] โดยการพิจารณาสภาพแห่งความผิดนี้ พิจารณามูลเหตุแห่งการกระทำความผิด พฤติการณ์ในการกระทำความผิด และผลของการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นทั้งต่อผู้เสียหายและต่อสังคมโดยรวม สภาพแห่งความผิด เป็น

---

[41] ทิพชฎา วิรยศิริ. เล่มเดิม. หน้า 118.

[42] อุทิศ แสนโกศิก ข (2512). "การรอการกำหนดโทษและรอการลงโทษ." *อัยการนิเทศ, 9(3)*. หน้า 68.

[43] จิตติ ติงศภัริย์. เล่มเดิม. หน้า 1212.

[44] แหล่งเดิม. หน้า 1217.

ข้อเท็จจริงประการหนึ่งที่ศาลใช้ประกอบดุลยพินิจรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษ กรณีของสภาพความผิดที่ศาลเคยรอการลงโทษเช่น กรณีพฤติการณ์ไม่ร้ายแรง กระทำโดยบันดาลโทสะ ผู้เสียหายมีส่วนก่อความเสียหาย[45]

แต่ก็แทบเป็นไปไม่ได้เยที่จะบัญญัติถ้อยคำที่ชัดแจ้งทั้งหมด เพราะภาษาแต่ละคำย่อมมีความหมายในทางอัตนัยอยู่มาก กฎหมายจึงต้องใช้คำกำกวมไม่ชัดเจนอยู่[46] ซึ่งถ้อยคำเหล่านี้จะมีความหมายเป็นเช่นใดต้องพิจารณาเป็นรายกรณีๆ ไป โดยพิจารณาจากสถานการณ์ เป็นเรื่องๆ ไป

4.9 ข้อจำกัดของศาลเกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจในการรอการลงโทษ

การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหาย ดังนั้นการดำเนินกระบวนการตั้งแต่ในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ ตลอดจนถึงชั้นการดำเนินกระบวนพิจารณาศาล ทุกฝ่ายต่างมีหน้าที่ ที่จะต้องค้นหาความจริง และแม้ว่าตามประมวลจริยธรรมของข้าราชการตุลาการ จะวางหลักปฏิบัติให้ศาลต้องวางตัวเป็นกลางในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี[47] แต่สำหรับการได้มาซึ่งข้อเท็จจริงในคดีเกี่ยวกับตัวจำเลยก็หาใช่เป็นการสืบพยาน หรือเรียกพยานมาสืบแต่อย่างใดไม่ หากแต่เป็นกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจจำเลย เพื่อจะรับฟังประกอบดุลยพินิจในการกำหนดโทษที่จะดำเนินการแก่จำเลยเท่านั้น[48] เพื่อจะได้สามารถกำหนดโทษที่จะใช้แก่จำเลยได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินคดีอาญานั้นกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เมื่อมีการนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจึงจำเป็นที่จะต้องรวบรวมข้อเท็จจริงที่เป็นคุณและโทษเกี่ยวกับพฤติการณ์แวดล้อมต่างๆที่เกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาให้ถูกต้องครบถ้วน ซึ่งการค้นหาความจริงที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยและการกำหนดโทษเป็นไปอย่างเหมาะสม[49]

---

[45] ปรีชา ขำเพชร. เล่มเดิม. หน้า 62.

[46] ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ข (2552). *สังคมกับกฎหมาย* (ครั้งที่ 2). หน้า 130.

[47] ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ ข้อ. 9 บัญญัติว่า ผู้พิพากษาพึงระลึกว่าการนำพยานหลักฐานเข้าสืบและการซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของคู่ความและทนายความของแต่ละฝ่ายที่จะกระทำ ผู้พิพากษาพึงเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองก็ต่อเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง.

[48] คำพิพากษาฎีกาที่ 2944/2544 และคำพิพากษาฎีกาที่ 483/2524. (อ้างถึงใน ธานี สิงหนาท. (2557). *คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา*. หน้า 345-346.

[49] ณัฐพงศ์ สวัสดิ์วงษ์พร. (2547). *การค้นหาความจริงจากภูมิหลังของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน*. หน้า 26.

การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยอาจเป็นไปได้ทั้งกรณีที่เริ่มคดีจากผู้เสียหายโดยผู้เสียหายอาจเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีเอง[50] และในกรณีที่ผู้เสียหายร้องทุกข์ในคดีความผิดต่อส่วนตัวหรือคดีความผิดอาญาแผ่นดิน[51] สำหรับคดีที่พนักงานอัยการจะเป็นโจทก์ฟ้องคดีได้นั้น ต้องปรากฏว่าได้ผ่านการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนมาก่อนแล้วเท่านั้นซึ่งถือว่าเป็นเงื่อนไขในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการอันจะส่งผลให้พนักงานอัยการจะมีอำนาจฟ้องจำเลยต่อศาล ซึ่งการดำเนินคดีอาญาที่เริ่มจากพนักงานสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนจะทำหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริงตลอดจนพยานหลักฐานต่างๆ ทุกชนิดเท่าที่จะสามารถหาได้เพื่อจะทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดตลอดจนพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหา เพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา[52] ทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนหรือส่งประเด็นไปให้พนักงานสอบสวนอื่นสอบสวนประวัติ หรือความประพฤติ เพื่อจะได้ทราบความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาจินของผู้ต้องหาอีกด้วย[53] แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนเพียงเพื่อให้เห็นว่าคดีมีมูลว่าผู้ต้องหากระทำผิด แล้วก็จะหยุดการสอบสวน นอกจากนั้นยังจะทำการสอบสวนแต่เฉพาะในแง่ที่เป็นผลร้ายแก่จำเลยหรือผู้ต้องหาเท่านั้นโดยมิได้ทำการสอบสวนในแง่ที่เป็นผลดีแก่จำเลยด้วย ซึ่งการที่พนักงานสอบสวนมิได้ทำการสอบสวนหาพยานหลักฐานในแง่ที่เป็นผลดีแก่จำเลยหรือผู้ต้องหา และพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษจำเลยหรือผู้ต้องหา น่าจะเกิดจากความไม่เข้าใจในบทบาทของตนเองอย่างเพียงพอต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวที่ได้กำหนดไว้[54] ในการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ต้องหา ตามมาตรา 138 พนักงานสอบสวนอาจเห็นว่าเป็นเรื่องการให้อำนาจพนักงานสอบสวนกระทำได้ มิใช่บทบังคับให้พนักงานสอบสวนต้องกระทำ จึงไม่ได้ทำการสอบสวนข้อเท็จจริงในส่วนนี้ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือจำเลย เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ต้ออองหาหรือจำเลยในส่วนที่เป็นคุณไม่ได้ถูกรวมเข้าสำนวนในชั้นสอบสวนนี้[55]

ในขั้นตอนการฟ้องคดีนั้นประเทศไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังผู้ต้องหาเท่าใดนักเนื่องจากในชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนก็ไม่ได้สอบสวนเกี่ยวกับภูมิหลังของ

---

[50] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2 (14).

[51] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 121.

[52] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 131.

[53] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 138.

[54] พรธิดา เอี่ยมซิลา. เล่มเดิม. หน้า 70.

[55] ณัฐพงศ์ สวัสดิ์พงษ์พร. เล่มเดิม. หน้า 87.

ผู้ต้องหารวมสำนวนไว้เมื่อสำนวนพนักงานอัยการ พนักงานอัยก็ไม่ได้ใช้อำนาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหา แม้ว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 143 ให้อำนาจไว้ ส่งผลให้พนักงานอัยการไม่มีข้อมูลด้านอื่นเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาประกอบดุลยพินิจในการสั่งคดี ดังนั้นแม้คดีที่เกิดขึ้นผู้ต้องหาบางประเภทอาจไม่สมควรเข้าสู่การดำเนินกระบวนพิจารณาในชั้นศาล โดยพนักงานอัยการสามารถไม่ฟ้องคดีได้ หากได้พิจารณาจากภูมิหลังของผู้ต้องหา แต่พนักงานอัยการก็ไม่อาจมีคำสั่งไม่ฟ้องได้[56] และหากว่าพนักงานอัยการเห็นว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงและมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหา เมื่อมีการร่างคำฟ้องพนักงานอัยการก็เพียงแต่บรรยายการกระทำของผู้ต้องหาให้ครบตามองค์ประกอบของความผิดเท่านั้นแล้วจึงยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล รายละเอียดเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังของจำเลยก็มิได้ถูกบรรยายในคำฟ้องด้วย เนื่องจากไม่มีอยู่ในสำนวนการสอบสวนมาก่อน อีกทั้งกฎหมายก็มิได้บัญญัติให้ในคำฟ้องต้องมีการบรรยายถึงประวัติภูมิหลังของจำเลยมาในคำฟ้องด้วยไม่ ดังนั้นเมื่อศาลได้รับคำฟ้องของพนักงานอัยการโจทก์ ก็จะมีเพียงรายละเอียดของการกระทำความผิดของจำเลย และพฤติการณ์การกระทำความผิดเท่านั้น

เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามฟ้องก็จะพิพากษาลงโทษจำเลย ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ ศาลเองก็ไม่ผูกมัดว่าจะต้องมีคำสั่งให้เพจ้าพนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจจำเลยก่อนการกำหนดโทษให้แก่จำเลย ดังนั้นเมื่อมีการสืบพยานเสร็จสิ้นศาลจึงสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยทันที ทั้งที่บางกรณีศาลมิได้มีการพิจารณาประวัติภูมิหลังของจำเลยมาก่อน

สำหรับในขั้นตอนการกำหนดโทษในชั้นพิจารณาของศาลนี้เอง ศาลที่พิจารณาคดีอาญาของประเทศไทยได้มีการกำหนดบัญชีอัตราโทษ หรือเรียกว่า ยี่ต๊อก เพื่อให้ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พิจารณาคดีสามารถยึดถือปฏิบัติในการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษให้แก่จำเลยที่กระทำความผิดเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน ซึ่งทำให้ประชาชนเห็นว่าผู้กระทำความผิดได้รับความยุติธรรมในการกำหนดโทษ แต่อย่างไรก็ดีการที่ศาลมีการกำหนดบัญชีอัตราโทษไว้นั้นอาจก่อให้เกิดความไม่เหมาะสมในการลงโทษจำเลยที่มีภูมิหลังแตกต่างกันกล่าวคือ ในการกำหนดโทษที่จะลงต่อจำเลยกรณีที่มีบัญชีอัตราโทษการกำหนดโทษจะไม่มีความยืดหยุ่นแม้ว่าโดยปกติผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีไม่ผูกมัดที่จะต้องพิจารณากำหนดโทษจากบัญชีอัตราโทษที่กำหนดก็ตาม แต่ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีก็ยังคงยึดถือปฏิบัติและกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยตามบัญชีอัตราโทษอยู่เช่นเดิม

ดังนั้น แม้ว่ากรณีที่ศาลมีดุลยพินิจให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจจำเลยเพื่อให้ทราบถึงที่มา ประวัติภูมหลังจำเลย แต่ศาลก็ยังคงถูกจำกัดโดยบัญชีอัตราโทษอยู่ดังเดิม ทำให้ดุลยพินิจในการพิพากาให้รอการลงโทษถูกจำกัดไปด้วยเช่นกัน

---

[56] แหล่งเดิม. หน้า 103.

4.10 ผลของการไม่ให้เหตุผลกรณีศาลรอการลงโทษ

คำพิพากษาทุกฉบับของศาลกฎหมายบังคับให้ต้องแสดงเหตุผลในคำพิพากษาทั้งในทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย แม้ว่าการให้เหตุผลในการวินิจฉัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่จะเป็นส่วนที่สำคัญในคำพิพากษาคดีก็ตาม แต่การให้เหตุผลในการกำหนดโทษหรือการให้เหตุผลว่าทำไมจึงรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษให้แก่จำเลยก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน การแสดงเหตุผลในการการกำหนดระยะเวลารอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษจะแสดงให้เห็นว่าศาลได้พิจารณาโทษแก่จำเลยผู้กระทำความผิดเหมาะสมกับตัวจำเลยแต่ละคน

การพิจารณารอการลงโทษจำเลยนั้นศาลฎีกาเคยวางหลักวินิจฉัยไว้ ว่า ศาลจะรอการลงโทษโดยไม่อ้างเหตุผลสมควรอย่างใดไม่ได้ อย่างน้อยที่สุดศาลก็อ้างว่ามีพฤติการณ์ทั่วๆ ไป ในคดีที่สมควรรอการลงโทษ[57] ดังนั้น แม้ในคำพิพากษาจะไม่ได้วินิจฉัยถึงผลของการไม่ให้เหตุผลในคำพิพากษาในคดีรอการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษ แต่ย่อมแสดงให้เห็นแล้วว่าคำพิพากษาที่ไม่ให้เหตุผลในการรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ ย่อมส่งผลให้คำพิพากษานั้นเป็นคำพิพากษาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

4.11 ตัวอย่างการให้เหตุผลคำพิพากษาของศาลฎีกา

คำพิพากษาฎีกาที่ 1031/2543

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยว่าสมควรรอการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยหรือไม่ เห็นว่าแม้การที่จำเลยเสพเมทแอมเฟตามีนขณะปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ขับรถจะถือว่าเป็นความผิดร้ายแรง แต่รถยนต์ที่จำเลยขับขณะถูกจับกุมดำเนินคดีนี้เป็นเพียงรถยนต์กระบะ มิใช่รถบรรทุกขนาดใหญ่หรือรถยนต์โดยสาร หากมีความเสียหายเกิดขึ้นโดยปกติย่อมรุนแรงน้อยกว่ารถยนต์ประเภทดังกล่าว ประกอบกับไม่ปรากฏว่าจำเลยได้รับโทษจำคุกมาก่อน จึงเห็นควรให้โอกาสจำเลยเพื่อกลับประพฤติตนเป็นพลเมืองดี โดยรอการลงโทษจำคุกและกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติไว้ และเพื่อให้จำเลยหลาบจำจึงให้ลงโทษปรับจำเลยอีกสถานหนึ่งที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 ใช้ดุลพินิจไม่รอการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยนั้น ไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา ฎีกาของจำเลยฟังขึ้น”

จากที่ศาลให้เหตุผลในคำพิพากษาฎีกาฉบับนี้ ผู้เขียนเห็นด้วยในส่วนของของคำพิพากษาที่ว่า กรณีที่จำเลยเสพเมทแมเฟตามีนขณะเป็นผู้ขับรยนต์ ซึ่งการที่จำเลยทำหน้าที่เป็นผู้ขับรถยนต์นี้จำเลยจึงต้องใช้ความระมัดระวังอย่างสูงในการที่จำเลยควบคุมรถยบนต์เพราะอาจเกิด

---

[57] คำพิพากษาฎีกาที่ 573/2492.

อันตรายต่อผู้สัญจรไปมาอยู่บนถนน หรือสัญจรอยู่ในบริเวณที่จำเลยขับขี่รถยนต์อยู่นั้น เมื่อจำเลยเสพเมทแอมเฟตามีน ย่อมทำให้การตัดสินใจตลอดจนประสิทธิภาพในการควบคุมรถยนต์ด้อยลง กรณีที่ศาลเห็นว่าเป็นเรื่องร้ายแรงผู้เขียนจึงเห็นด้วยกับกรณีดังกล่าว แต่สำหรับเหตุส่วนตัวที่ศาลให้เหตุผลว่าจำเลยไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน สมควรให้โอกาสจำเลยได้กลับตัวเป็นพลเมืองดีนั้น ข้อเท็จจริงในส่วนนี้ผู้เขียนเห็นว่า ยังมีน้ำหนักน้อยที่ศาลจะพิจารณารอการลงโทษให้แก่จำเลย ซึ่งในคดีนี้ก็ไม่ปรากฏความประพฤติของจำเลย หรือประวัติของจำเลยที่จะให้ศาลพิจารณาเทียบกับความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิดที่จำเลยเสพเมทแอมเฟตามีนในขณะปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ขับรถ กรณีแค่เพียงจำเลยไม่เคยได้รับโทษจำคุก ผู้เขียนเห็นว่ายังไม่พียงพอให้ศาลรอการลงโทษจำเลยได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 515/2542

มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยว่า สมควรรอการลงโทษจำคุกให้จำเลยหรือไม่ เห็นว่า แม้การเสพเมทแอมเฟตามีนแล้วปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ขับรถอาจก่อให้เกิดอันตรายได้โดยง่าย แต่รถยนต์ที่จำเลยขับขณะถูกจับกุมดำเนินคดีนี้เป็นเพียงรถยนต์กระบะส่วนบุคคล มิใช่รถยนต์บรรทุกขนาดใหญ่หรือรถยนต์โดยสาร โอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงย่อมมีน้อยกว่า ประกอบกับข้อเท็จจริงตามคำขอฎีกาของจำเลยซึ่งโจทก์มิได้คัดค้านปรากฏว่า จำเลยมีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนคูน อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เห็นควรให้โอกาสจำเลยทำงานเพื่อประโยชน์แก่ราษฎรในท้องถิ่นของตนต่อไป โดยรอการลงโทษจำคุกและกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติจำเลยไว้ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 ใช้ดุลพินิจไม่รอการลงโทษจำคุกให้จำเลยมานั้น ไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา ฎีกาของจำเลยฟังขึ้น

เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาฎีกาฉบับนี้ ศาลฎีกาให้เหตุผลในคำพิพากษาโดยมองว่าการเสพเมทแอมเฟตามีนขณะขับขี่รถยนต์อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้สัญจรก็จริงแต่ให้เหตุผลต่อไปว่าเป็นรถยนต์กระบะมิใช่รถโดยสารหรือรถบรรทุกโอกาสจะก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงย่อมมีน้อยกว่า แสดงให้เห็นว่าศาลมองว่าพฤติการณ์และความร้ายแรงในนคดีนี้มีน้อย แต่ได้วินิจฉัยต่อไปว่าจำเลยมีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและจำเลยได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคม มาเป็นข้อพิจารณาในการรอการลงโทษให้จำเลย เหตุผลที่ศาลให้มานี้ผู้เขียนเห็นด้วยบางส่วนเนื่องจาก หากพิจารณาถึงตำแหน่งหน้าที่การงานของจำเลยที่รับราชการ ย่อมต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นแบบอย่างให้ประชาชน การที่จำเลยเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดย่อมไม่สมควร และจำเลยเมื่อเสพยาเสพติดให้โทษแล้วยังขับขี่รถยนต์ในทางสาธรณะอีก และจำเลยมีตำแหน่งหน้าที่การงานมีคุณวุฒิและวุฒิภาวะในการคิดตรึกตรอง การที่จำเลยยังฝืนขับรถยนต์ในขณะท่าเสพเมทแอมเฟตามีนจำเลยย่อมคาดหมายได้ว่าอาจเกิดอุบัติเหตุได้

โดยง่าย จำเลยไม่ใยดีต่อผลฯร้ายที่จะตามมาหากเกิดเหตุขึ้น ที่ศาลวินิจฉัยและให้เหตุผลในส่วนที่รอการลวงโษในส่วนนี้ ผู้เขียนจึงไม่เห็นด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 2440/2551

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ที่จำเลยฎีกาขอให้รอการลงโทษจำคุกนั้น เห็นว่า การเสพเมทแอมเฟตามีนขณะปฏิบัติหน้าที่ขับรถยนต์นั้นฤทธิ์ของเมทแอมเฟตามีนที่จำเลยเสพทำให้ไม่สามารถควบคุมสติสัมปชัญญะได้จึงก่อให้เกิดอุบัติเหตุเป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นและสร้างความเสียหายร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำเลยมีอาชีพขับรถแท็กซี่ซึ่งเป็นอาชีพที่รับจ้างและให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป ตามพฤติการณ์แห่งคดีจึงเป็นเรื่องร้ายแรง ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 7 ใช้ดุลพินิจไม่รอการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยนั้นชอบแล้ว ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น

จากคำพิพาษาฎีกาฉบับนี้ ศาลวินิจฉัยถึงสภาพแห่งความผิดที่จำเลยได้กระทำ กล่าวคือ จำเลยเสพยาขณะขับรถแท็กซี่ ซึ่งศาลเห็นว่าเป็นอันตรายร้ายแรง และให้เหตุผลต่อไปว่า จำเลยประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่ซึ่งเป็นอาชีพให้บริการแก่ประชาชนพฤตอการณ์เป็นเรื่องร้ายแรงแลพะไม่รอการลงโทษ ในกรณีดังกล่าวผู้เขียนเห็นด้วยกับเหตุผลดังกล่าว เนื่องจากการที่จำเลยขับรถแท็กซี่ให้บริการผู้โดยสารในขณะเสพเมทแอมเฟตามีนอาจเกิดผลร้ายขึ้นได้ เพราะโดยเหตุที่รถแท็กซี่เป็นรถที่จำเลยขับขี่เพื่อให้บริการกับผู้โดยสารอยู่ตลอดทั้งวันมีโอกาสสูงที่จะเกิดอุบัติเหตุได้โดยง่าย อีกทั่งจำเลยยังเสพเมทแอมเฟตามีนขณะขับขี่ย่อมเท่ากับจำเลยเห็นแก่ผลประโยชน์ของจำเลยที่จะทำให้จำเลยสามารขับรถแท็กซี่ให้บริการผู้โดยสารได้ตลอดทั้งวัน โดยไม่สนใจว่าอาจเกิดอุบัติเหตได้ทั้งต่อตัวจำเลยเอง ผู้โดยสารที่ใช้บริการรถของจำเลย และผู้สัญจรปมาร่วมกับจำเลย และเมื่อพิจารณาจากอาชีพของจำเลย จำเลยประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่จำเลยย่อมต้องให้บริการผู้โดยสารด้วยความรับผิดชอบและต้องส่งผู้โดยสารให้ถึงที่หมายโดยปลอดภัย การที่จำเลยเสพเมทแอมเฟตามีนขณะขับรถแท็กซี่ให้บริการจึงปีนเรื่องร้ายแรงและเมื่อพิจารณาจากเหตุส่วนตัวอันได้แก่ประวัติในการอาชีพของจำเลยที่เป็นผู้ให้บริการแล้วต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้โดยสารเป็นหลัก ดังนั้นที่ศาลพิพากษาไม่รอการลงโทษจำเลยในกรณีนี้ ผู้เขียนจึงเห็นพ้องด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 1030/2543

ที่จำเลยฎีกาขอให้ลงโทษสถานเบาและรอการลงโทษจำคุกแก่จำเลยนั้น เห็นว่า ปัจจุบันการเสพเมทแอมเฟตามีนในขณะขับรถก่อให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน เป็นผลให้มีผู้เสียชีวิตหรือทุพพลภาพ ทำให้ประเทศชาติต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลในวัยทำงานไปโดยใช่เหตุเป็นจำนวนมาก สมควรลงโทษจำคุกจำเลยโดยไม่รอการลงโทษเพื่อเป็นการป้องปรามมิให้มีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเหตุที่จำเลยยกขึ้นอ้างในฎีกาว่าจำเลยไม่เคยทำผิดมาก่อน และจำเลยมีภาระต้องเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัวนั้น ยังไม่เพียงพอที่จะนำมารับฟังเพื่อรอการลงโทษจำคุกให้จำเลยได้ ที่ศาลล่างทั้ง

สองใช้ดุลพินิจไม่รอการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยนั้นชอบแล้ว แต่ที่ศาลล่างทั้งสองลงโทษจำคุกจำเลย 1 ปี ลดโทษให้กึ่งหนึ่งคงจำคุก 6 เดือน นั้น หนักเกินไปเห็นสมควรกำหนดโทษเสียใหม่ให้เหมาะสมแก่รูปคดีฎีกาของจำเลยฟังขึ้นบางส่วน

คดีนี้ศาลให้เหตุผลว่าการเสพยาขณะขับรถบรรทุกเป็นอันตรายร้ายแรงเนื่องจากรถบรรทุกมีขนาดใหญ่และน้ำหนักรถมาก หากเกิดอุบัติเหติย่อมก่อให้เกิดความเสียหายมากซึ่งกรณีนี้ ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเรื่องร้ายแรง สำหรับเหตุอื่นอันควรปราณีของจำเลยมี่ว่า จำเลยมีภาระต้องเลี้ยงดูครอบครัวนั้น ก็ไม่อาจมีน้ำหนักที่จำทำให้ศาลเห็นว่าสมควรรอการลงโทษให้แก่จำเลย ดังนั้นที่ศาลไม่รอการลงโทษแก่จำเลยนั้นผู้เขียนเห็นพ้องด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 429-430/2505

การที่พระใบฎีกาเอี่ยม บังคับจะเอามีดจากจำเลยและจำเลยแสดงกริยาขัดขืนจึงได้ใช้ไม้ฟาดจำเลยไปทีหนึ่ง เป็นการใช้อำนาจของอาจารย์ปกครองศิษย์ภายในขอบเขตอันสมควร ย่อมไม่ใช่การข่มเหงจำเลยด้วยเหตุไม่เป็นธรรม แม้จำเลยจะบันดาลโทสะขึ้น เพราะเหตุนี้ก็ปรับว่าเป็นบันดาลโทสะตามกฎหมายนั้นหาได้ไม่...ศาลฎีกาใคร่ครวญตามกระบวนความแล้วเห็นว่าจำเลยถูกอาจารย์เข้มงวดกวดขันเอาจริงเอาจังเลยขาดความยั้งคิดไปชั่วขณะเท่านั้น จึงได้กระทำความผิดขึ้น เกิดเหตุแล้วจำเลยศึกษาต่อมาจนได้เข้ามาเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จะบั่นทอนอนาคตจำเลยเสียในขณะนี้เป็นที่น่าเสียดายอยู่ ศาลอาญาใช้ดุลยพินิจให้รอการลงโทษแก่จำเลยจึงประกอบด้วยเหตุผลอันสมควร...พิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลย 2 ปี แต่ให้รอการลงโทษไว้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 มีกำหนด 5 ปี

กรณีตามคำพิพากษาฎีกาฉบับนี้ผู้เขียนม่เห็นด้วยในเหตุผลของคำพิพากษาที่ให้รอการลงโทษให้จำเลย เนื่องจากกรณีนี้จำเลยได้ทำร้ายพระภิกษุซึ่งตามขนบธรรมเนียมถือเป็นเรื่องที่ไม่สมควรทำอีกทั้งพระภิกษุรูปดังกล่าวยังเป็นผู้อุปการะให้ที่พักอาศัยละอาหารแก่จำเลย การที่จำเลยใช้มีดทำร้ายพระภิกษุผู้เสียหายดังกล่าวเป็นการอกตัญญูต่อผู้มีพระคุณทั้งผู้มีพระคุณดังกล่าวก็อยู่ในเพศบรรพชิต ที่ประชาชนไม่สมควรละเมิด การกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำความผิดที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงเป็นอย่างยิ่ง กรณีที่ศาลให้เหตุผลในการรอการลงโทษเนื่องจากจำเลยได้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์หากลงโทษจำคุกจำเลย จำเลยอาจเสียอนาคต กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่า หากพิจารณาจากตัวจำเลยแล้วจำเลยเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ สามารถจำแนกแยกแยะได้ว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ การที่จำเลยมุ่งมั่นบากบั่นและสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้จำเลยย่อมต้องเป็นผู้มีวุฒิภาวะพอสมควร การที่จำเลยกระทำความผิดต่อผู้มีพระคุณของจำเลยเอง และอยู่ในเพศบรรพชิตจำเลยย่อมรู้และเข้าใจในสาระสำคัญแห่งการกระทำความผิดของตนเหตุส่วนตัวของ

จำเลยที่ว่าจำเลยมั่งมั่นมานะสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ไม่เพียงพอจะหักล้างให้ศาลรอการลงโทษจำเลยได้ ที่ศาลพิพากษาให้รอการลงโทษจำเลย ผู้เขียนจึงไม่เห็นด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 3442/2535

ผู้เสียหายได้ชี้หน้าด่าจำเลยว่า “ไอ้สัตย์ ไอ้หน้าหัวควย มึงมาเดินบนถนนกูทำไม กูบอกหลายครั้งแล้ว” ทั้งภริยาผู้เสียหายก็ด่าจำเลยว่า “หน้ามึงหน้าด้านหน้าเหมือนส้นตีน” คำด่าของผู้เสียหายและภริยาดังกล่าวนี้เป็นคำหยาบคายเท่านั้น ไม่เป็นการข่มเหงร้ายแรงด้วยเหตุไม่เป็นธรรม จำเลยโกรธจึงทำร้ายผู้เสียหายไม่เป็นบันดาลโทสะ... จำเลยใช้ใบมีดจอบยาว 8 นิ้ว กว้างฝ่ามือเศษ ด้ามยาว 1 เมตร ฟันผู้เสียหายอย่างแรงจนเป็นเหตุให้แขนซ้ายหักเป็นอันตรายแก่กายสาหัส ไม่มีเหตุรอการลงโทษ

จากคำพิพากษาฎีกาทั้งสองคำพิพากษานี้จะเห็นได้ว่า ผู้เสียหายกับจำเลยเพียงแค่คนรู้จัก จำเลยทำร้ายผู้เสียหาย พฤติการณ์การทำร้ายก็มิใช่เรื่องร้ายแรง แต่ศาลกลับพิจารณาจากอาวุธที่ใช้ทำร้ายว่าลักษณะอาวุธที่ใช้ทำร้ายถือเป็นเรื่องร้ายแรง ซึ่งขัดต่อความรู้สึกต่อผู้เขียน การกระทำที่ถือเป็นเรื่องร้ายแรงหรือไม่ตามความเห็นของผู้เขียนหาใช่อยู่ที่อาวุธที่ใช้กระทำหากแต่อยู่ที่พฤติการณ์แห่งการกระทำ การที่จำเลยใช้จอบฟันผู้เสียหาย ก็ไม่ต่างจากการทำร้ายผู้เสียหายดดยวิธีอื่น ไม่ปรากฏเหตุว่าจำเลยกระทำด้วยความโหดร้ายไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมืองอันจะถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรง กรณีที่ศาลพิจารณาว่าเป็นเรื่องร้ายแรงนั้นผู้เขียนจึงไม่เห็นด้วย อีกทั้งในคดีนี้ศาลก็ไม่ได้พิจารณาถึงเหตุส่วนตัวของจำเลยมาประกอบดุลยพินิจในการไม่รอการลงโทษแต่อย่างใด ศาลกลับพิพากษาไม่รอการลงโทษโดยทันที ผู้เขียนจึงไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาฉบับนี้

จากตัวอย่างคำพิพากษาทั้งหมดที่ยกตัวอย่าง และวิเคราะห์เหตุผลของคำพิพากษาแต่ละฉบับ จะเห็นได้ว่าคำพิพากษาบางฉบับศาลได้ให้เหตุผลที่พิจารณาพิพากษาให้รอการลงโทษแก่จำเลยที่ปราศจากข้อกังขาทั้งในส่วนของพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด และในเหตุส่วนตัวของผู้กระทำความผิด มาประกอบการพิพากษา แต่อย่างไรก็ดี คำพิพากษาบางฉบับวินิจฉัยพฤติการณ์แห่งการร้ายแรงโดยที่ยังมีข้อน่ากังขาอยู่ว่าพฤติการณ์ดังกล่าวถือเป็นเรื่องร้ายแรงจริงหรือไม่ ทั้งบางฉบับการที่ศาลวินิจฉัยถึงเหตุส่วนตัวของผู้กระทำความผิดว่าสมควรรอการลงโทษ ก็ยังขัดต่อความรู้สึกของผู้อ่าน เนื่องจากการที่จำเลยบางคนมีหน้าที่การงานและความรับผิดชอบ แต่ก็ยังกระทำการอันเป็นการละเมิดกฎหมาย ซึ่งหากพิจารณาให้ดีแล้วยิอมไม่สมควรให้รอการลงโทษให้จำเลยได้ แต่ศาลก็ยังพิพากษาให้รอการลงโทษจำเลย บางกรณีศาลก็ไม่ได้พิจารณาประวัติภูมิหลังจ้เลยในการรอการลงโทษหรือไม่รอการลงโทษ ย่อมทำให้ผู้ศึกษากฎหมายไม่สามารถมั่นใจได้ว่าที่ศาลพิพากษาให้รอการลงโทษหรือไม่รอการลงโทษแก่จำเลยแต่ละคนนั้นเหมาะสมหรือไม่